

ივერიკა

გაზეთი ღირს		შან. კ.	
თვე	შან. კ.	თვე	შან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთი შაურა.

გაზეთის დასავევად და ყველა განცხადება დასავევად უნდა მიმართოს: თეონის რედაქციის, ანსა-ტეპოვის ქუჩაზე, სახლი № 9. ხ. ნადეჟდინის საგაზეთოს, გოლოვინის პრისსკიტო, ცენტრალურა და ტრეკოვის წიგნების მაღაზიის.

ესი განცხადების: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპ.

1877—1887 წელიწადი

საზოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

1877—1887 წელიწადი

გაზეთი უივერია ბირგელის ავგისტრადამ წლის დამლევაზე ღირს 5 კ. 50 კ.

ლდს, 25 შაბათი 1886 „СЕМЕЙНЫЙ САДЪ“ 4-30

ზ. ნ. რატალიანის გამართული იქნება

კონკურსი.

მონაწილეობას მიიღებენ: ბ. ნ. ადნაშვილის ქართული ხორბო, ქ. შარტირისა და ბ. ნ. ხორბო. დასასრულად იქმნება კომისიური სტენოგრაფიკის „სტრადელოვა“ — თბ. ფლორისა. (1-1)

მონაწილნი: ტუფალი, 24 ივლისი. — ახალი ამბავი, — დაბა-და-სოფელი: სოფ. დიდა-კისიში. — ნარეველი. — ცალკე წერილები: სასაღა-ლოცისა, სპირიტუალური, — უცხოეთი. — წიგნიანი მუშაობა. — უცხოეთი. — დეპუტატი. — სოციალური ცნობანი. — სპირიტუალური და გასცხადები.

ფელეტონი: საყურად (საბარძელო მოთხრობა), ორ-ახალი.

ტუფალი, 24 ივლისი

ამ ხანად ჩვენ განზრახვა გვაქვს მკითხველს საუბარი გავუშაროთ ისეთ შესანიშნავ საგნის შესახებ, როგორც ვერცე წაგებულნი ინტელიგენციის; ამ საგანს ჩვენ დიდი შესანიშნავ საგნად ვსცნობთ, რა-ვგანაც მას ვსცნობთ ხოლმე და ექნება ზეგანაობა ერთს და საზოგადოებას. იგი ისეთ მგრძობიერი ტერმინოლოგია ადამიანთა ყო-

ფა-ცხოვრებისა, რომელიც უფრო ადვილად გვატყობინებს რომელი-სამე ერთს და საზოგადოების ცხოვრების ძალ-დონესაც და ყოფი-ცხოვრების ავად თუ კარგად მსგეულობასაც. ამ წერილში ჩვენ გვსურს შევეჩოთ ინტელიგენციის დანიშნუ-ლებას და სასიათსა საზოგადოად და შევძეგ გადავიფთ ჩვენს საკუ-თარს ბრთველ ინტელიგენციისზე და მის თვისების შესწავლით შე-ვივლოთ ჩვენის საკუთარის ყოფა-ცხოვრების მსგეულობა. დარწმუ-ნებული ვართ, მკითხველი გრძობას ამ საგნის დიდ მნიშვნელობას და ამიტომაც მოსამინისა და ყურადღე-ბის იმედი გვაქვს...

რა არის ინტელიგენცია? ინტელიგენცია არის ერთიანი კრებუ-ლი საზოგადოების იმისთანა ნაწი-ლებისა, რომლებშიც განხორციე-ლებულია, მოთავსებულია და შე-კრებილი განხორციელებულია რიგი შემძლებლობა მთელის სა-ზოგადოებისა. ყოველ ადამიანთა კრებული, საზოგადოება, წარმა-ტების გზაზეც მავალი, ისეთი სა-ზოგადოება, რომელიც ისტო-რიულ საზოგადოებად სავსებო-ბით, ქსაჭირიანებს ერთს უფრო უმთავრესს სამუალებს ადამიანთა წარმატებისს, ეს უმთავრესი სამუა-ლება ზნობრივი და განხორციე-ლებულია, რომელიც საზოგა-დოებამ უნდა შეიმართოს, მოიკრი-ბოს და განაძლიეროს, ადამიანთა ყოფა-ცხოვრების წარმატებისა ვითარცა უმთავრესი მოამქმედი დონე. ადამიანთა ყოფა-ცხოვრება-კი ჯერ-

ჯერობით ისეა მოწყობილი, რომ ყველანი ერთად ვერ მიიღებენ მა-ნაწილეობას ერთს და საზოგა-დოების განხორციელებას და მასამდე-ყოველ-მხრივ წარმატებაში. ამი-ტომაც ყოველი ერთი, საზოგადოე-ბა, წინ წამოაყენებს ისეთს დასს, რომელიც მის განხორციელებას და ზნე-ობრივს ძალ-დონეს შეადგენს, რა-თა ეს ძალ-დონე ნაფეხობდეს და სცვალობდეს მთელის ერთსა და საზოგადოების წარმატებისათვის და შეძლებისამებრ თვისს განხორციე-ლებას სხვებსაც ჰყვინდეს და ამით ცხოვრების გზას ნათესა აუქნე-ბის. წარმოვიდგინოთ, მაგალითად, ისეთი საზოგადოება, რომელიც სწორის გზით, შეძლებისამებრ დაუბრკალებრივ და ზომიერად დაუბრკალებრივ წარმატებისაკენ; ჩვენ ვგაბობთ ისეთს საზოგადოებაზე, რომლის ყოფა-ცხოვრება შეძლ-ბისადაც კარგად, ცნობად თუ ბე-რად, ნორმალურად არის მოწყო-ბილი. თუ ამ გვარს საზოგადოე-ბას წარმოვიდგინოთ, ადვილად მი-ვხვებით იმასზე, რომ ინტელიგენ-ცია მართლაც რომ საზოგადო-ებობის განხორციელების გამოძახეველია, რომ იგი სარკვა, რომელიც ნათ-ლად და გამოარევეთ ვიწვევებს წარმატება-განების სიღრმე-სი-განს და ძლიერებს და საზოგა-დოების ყოფა-ცხოვრების ვითარე-ბას. დაგვიკრძოთ რომელისამე დაწინაურებულ საზოგადოების ინ-ტელიგენციის, იმ საზოგადოებო-ბის, რომელიც, რომადაცავე ეს მე-საძლებელი და წარმოსადგენია კა-

ცობრიობის ისტორიაში, რიგინს გარეობებისა მოქცეული, და ცხა-რად დაგინახავთ იმის, თუ რომ-ადაც განხორციელებს ძალ-დონის პა-ტრონი ყოფილია ის ერთი, რა გზით და რომაორის სიჩქარით უკვლია წი-რმატების გზაზე. რამდენადაც უნ-და დონიერი და გამრჯეულია ინ-ტელიგენცია, მით უფრო ჩქარია ერის წინ-სივლელობა, იმდენად უფრო განათლებული და განვი-თარებულია მთელი ერთი, რადგა-ნაც რიგინი ინტელიგენცია ყო-ველთვის მოწადინებულია თვისის მოაფაქვობით, მოძღვრობით და მოქმედებით დაიხსლოვოს და და-ყენოს იგი იმ დონეზე, რა დონე-ზე უნდაც თვითონა სდგას... ამ მი-ზეზე ერთს ყოფა-ცხოვრებაში ინტელიგენციის საბატიო და შესა-ძრევი ადგილი უჭირავს, რადგა-ნაც განხორციელებს ძალ-დონე სხვა-და-სხვა უნირატებისა ანეშებს და-ნარჩენ ერის წინაშე, იგი წინა-მაგალი კრებული ერისა, რომელ-საც წარმოვიდგინოთ, ადვილად მი-ვხვებით იმასზე, რომ ინტელიგენ-ცია მართლაც რომ საზოგადო-ებობის განხორციელების გამოძახეველია, რომ იგი სარკვა, რომელიც ნათ-ლად და გამოარევეთ ვიწვევებს წარმატება-განების სიღრმე-სი-განს და ძლიერებს და საზოგა-დოების ყოფა-ცხოვრების ვითარე-ბას. დაგვიკრძოთ რომელისამე დაწინაურებულ საზოგადოების ინ-ტელიგენციის, იმ საზოგადოებო-ბის, რომელიც, რომადაცავე ეს მე-საძლებელი და წარმოსადგენია კა-

და საზოგადოების იდეალებისა და მიწვევებისა, მას ხელში უჭი-რავს ამათი აწეული და მერმისი, რა-ნაი ერთს წარმატებისა და მასა-სადამე ბედნიერებისაც; თვით წი-რმატება-კი სხვა არა არის-რა, თუ არ მატულობს და განხორციელებს ბედნიერებისა.

დავამარეთ რა საზოგადოად ინ-ტელიგენციის თვისებისა და დანი-შნულება ადამიანთა ყოფა-ცხოვრე-ბაში, ადვილმავთ რა აზრით, თუ რა-ოდაცავე საყურადღებო და საკუ-ლისნობა მისი მოაფაქვობა და მო-ძღვრობა საზოგადოებისათვის, ჩვენ ქვედა შევიკრიბოთ შევუდგეთ ჩვენის ინტელიგენციის თვისებათა შესწა-ვას, მის მნიშვნელობისა და ზედა-მოქმედების გამოარკვევას. თუ ყო-ველივე ზემოდა ნათქვამი მკითხე-ვლისათვის ცხადსა და მტკიცე ტე-მამარტებსა შეადგინოთ, მაშინ იმედი გვაქვს, რომ ჩვენს მკითხველი სა-ზოგადოება მოაგვიტყუებს, თუ ვი-ნიეობა ამ საგნის შესახებ გრძე-ლი საუბარი დაგვჭირდა.

ახალი ამბავი

* გუმინ-წინ, ღამის ათს საათ-ზე ავლბარში გავზავეს კ. კ. ექო-მის მოსაყენად იმისთანა ავადყოფ-თან, რომელიც ძირელ შეუხებელი იყო და პატრონებსაც ეწინააღმდე-გებებოდა იმ ღამეს ავადყოფილი სიყ-დილსა, თუ არაო. ელოდდნენ გავ-

ფელეტონი

სიყვარული

(შედეგი*)

„თქვენ სამჯერ გითქვამთ ჩემთვის, რომ მიყვარხარო. ერთხელ ვიღობს ნის კომიდიას, შემეყარებულნი-ს არ-ღვინდნენ; მეორედ პალეოლოგის ფილ-მის მე მამინ მინდარხე საილალოდ ვამეგობროს ცენტისა შემეშინა; მე-სამხელ სალბო ხანი იყო: პალეონის „ორატორია“-სა თამაშობდნენ და ლტობიერი მუსიკის სმენით ყველა-ნი ახლდებოდნენ იყენენ. სამჯერ მი-ნის თხრობით, სამჯერ ჩემად, თმეცა და-ს-ში-კი ვიყავით და ამის გამო მე ჩემი ალღეობა, ჩემი სიხარული უნდა სამელოდ გულში, რომ არავითარის შემეშინებინებინა. სამჯერვე ვერა გი-თხრო-რა ამის გამოისობით, პასუხი ვერ მოგიცია, დეკლარაციებით და ნა-შელოდ ვერა შეგიტყუ-რა. მოვილო-დი იქიდან შინ ალღეობული და ყუ-რებში ჩამეშობადა თქვენი სიტყვა „მი-ყვარხარო...“ რა პასუხი უნდა მიმე-

ცა დღეინებისათვის? მართლს ამბობ-ლით მამინ, მართლა გიყვარდით, თუ არა? მე ეს ვერ ვამეცო, — და არც მი-ნდოდა ვაგება და შეტყობა; იმითაც კმაყოფილი ვიყუე, რასაც თქვენ მეტ-ყობდით ხოლმე, და სიყვარული მის-კვედებოდა; საუკუნოდ, მთელს ჩემს სიცოცხლემოც-კი მეყვარებოდით, ერთ სიტყვა რა არის, ერთი სიტყვა რომ არ გითქვამთ: ხედავდა და ბედად თქვენი საყვარული და ამ სიყვარულ-ისთი სიამოვნება და დატკობა მაწე-რია. ვერაფერი პასუხი მივეუბრა-დე-ღამემს: თქვენ ჩემთვის არა გითქვამთ და არაც მე დატკობებოთ... მე ყველაფერი ვუხმებ. დედაჩემი თვის იმ-ნედა. ის, რაც სიყვარულით გამს-ქეულულსა და გატაცებულს განხა-დებინა, სრულად უწინაშევილა იმი-სათვის, ვისაც არ უყვარს. დედაჩემსა სთქვა, რომ ფრანსესკოს სიტყვები არა-ფერხა წინაშეს; ყველა კაცები, რომელნი-ც კალს ეტყვიან ხოლმე: მი-ყვარხარო, გვარს რომ იყრადნენ, მთელი ქვეყანა ჯვარ-დაწერილი იქ-მნებოდა და ერთს დღეში რამდენიმე ასი და ათასი ქორწინება მოხდებო-და. ასე, აღერისადა, გაუკიდებლად, დაუყვედრებლად დედაჩემს ყოველი-ვე იმედი მომისაო თქვეთან შეუ-

ლებისა და შეერთებისა. მართლიც იყო: თქვენ, დარწმუნებული ვარ, ქო-რწინება სულითა და გულით გეულთ და არასოდეს არ შეიბრაკილებთ თვისა და თავისუფლების არ შეი-რულდამთ... თქვენ მულობდელი და ბა-ტრონი ხართ ჩემს სულისა და მე ნე-ბა არა მაქვს, რომ რაიმე თქვენი სა-ქეულები ვაგეყო და არა მოვიფიქრო-ს. ისიც-კი ნეტარებს ვიგონებ, თუ ერთს საათს მანიც არის გეყვარებოდა შენს სიცოცხლესა და შენს სიყვარულ-ისთი ღირსად ვაგებდებოდა და მივიწევი-ვარ... რა-კი დედაჩემსა დამარწმუნა, რომ თქვენ მიერ ნათქვამი სიტყვებს არა-ვითარებდ მნიშვნელობა არა ჰქონდა, მე ესთხოვდი, ვეგებებოდი, ვეშულ-რებოდი და ღმერთს ვაფიცებდი დე-დაჩემს, რომ თუ გეყვარავ, მო-სკი ნემცევის შერთვისა და თხიერის ნუ დამახლებ-მეთქი. დარწმუნებული ვარ, რომ ამ მოხუცის მეუღლედ შეგიქმნენ, მანიც თქვენ მეყვარებით; რიგინს მეუღლეთებსა ვერ ვაგაწევი-საბარლო მოხუცს თავის, რომელ-მაც თავისი მშვიდობიანობა და პა-ტრონისა დაღეცა მე მომინდა; უმე-ტრონი, შეგხედებოთ საღმე, რომა-პარიკსა, შილინდგურსტსა, მგზა-რობის დროს, ხალში, ყველაზე, ყვე-

გან და სკამარისა, რომ ერთი სიტყ-ვა მითხროთ, ერთხელ აღერისადად შემოხმელოთ და უკან გამოკვეთი, დაგეგმებით, თავს განსაკლებთ. დედაჩემოდი დედაჩემს, რომ ასეთს საფრთხეში ნუ ჩამადებ, ასეთს სირ-ცხელს ნუ მაქმე-მეთქი. საბარლო დედაჩემსა თვისის შემდეგ, დედაჩემი გა-მინდა, თავის საიდუმლო გაზიარა, რომ გავმეხნევიბინე და უფარ აღარ მეთქვა მოხუც თავადის შერთვებზე, დედაჩემსა თვისის თვე-გდასაღლი მამოვი; დედაც გამომინებდა, რომ მე შენსათვის ერთი მიყვარ და მე-არევე ჯვარი-კი დავიწერეო. მეც სა-სო წარმევეთა, მეც ვაპირებდი თა-ვის მოკვლას და ვაფიცებებოდა-არ მოვიკვლი-კი, სიცოცხლ არ მო-ფიქსებო. არ გათქევი რომიღან იმის გამო, რომ ის იქა ცხოვრობდა, ვინც მიყვარდა და ვისი ცოლიდაც არ მე-ღირისო; იძულებულ ვიყუე ყოველ-თვის შეგხედებოდი, მეცქერნა იმის მომინებულ თვალთათვის, იმის თა-ვარს დამხევი ღამე-ღამე და ხმა თა-ვისმინა ხოლმეო. უფრო უარესიც დამეყარა: ეს ჩემ მიერ შეყვარებუ-

ლი კაცი ჩემს სახლში დღობდა და მარწმუნებდა, მიყვარხარო... ოპ, დე-მეო, როგორ უყარკლებდა ხმა დე-დაჩემს ამ საშინელ განდობის გამო, რომელიც წარსულს თვალ-წინ ვე-ნებდა, როგორა ცანცანებდა სულ ერ-თიანად! დედაჩემსა თვალზეზე ხელე-ვი მიივარა; დედაჩემი ღვთისმამობ-ლის ხატის წინ ანთებულ ქრახის სი-ნათლესზე, ცრემლი როგორ ერეოდა თვალზეში. მუშლი მივიღევი და ვესთხოვე, მამაჯერ, შემიღებ რომ მე, შენმა მორიბობა, მშვიდმა და პატი-ვის-მცემელმა ქალმა, შევაწუხებ-მეთქი; რომ შენის წარსულის საიდუმლოდ ვარად ვაგებდებოდი და გულში ღრმად დაფარული ხემალი წარმოგაქმევი-ნე-მეთქი; რომ ქალისა და დედის შო-ლის კანონიერად დაღებულს წრეს გა-დავდი, დედაჩემი ადამიანად ჩაეთ-ვადი ჩემი თავი და შეველა ვითრე-ვი-მეთქი... მე მიწობდა დღეინებისაგან ვამეო, შედილობა თუ არა დედაცეს, ქმარისა ქალს სხვა უყვარდეს, არა-თავი-სა ქმარი და თვისი პატიონება-კი დი-ვიარას და თავი არ შეიკცხენოც; შეი-ძლებდა თუ არა ეს ქალა ყოველ-დღე შეპყვდეს თავის ძეგარისა მაცულ-და არ შესკოლოს-კი აქვს თუ არა ადამიანის სიწინის იმედი და

* იხ. „ივერია“ № 149, 150 და 151.

ზენილ კაცს ერთი საათი, ორი, სამი, — არსად სხსნა. ბოლოს, როგორც იყო, დილის ორ საათზე დაბრუნდა უკან, მაგრამ დაბრუნდა ხელ-კარილი — ეჭმები ვერ ეშენა. თუჩვე ვერ აუღიბინს ექიმები შემოვიდა, მერე ქალაქის სხვა ნაწილებში მისდგომარა და ექიმები, მაგრამ ზოგი მინ არ დახვედროდა და ზოგი კი არ გამოპოლოდა, თუმცა ხეწუნა და მუდარება ბევრი დახარჯა ვაგზაინილსა და ფულსაც საქმისად და უფრო მეტსაც დახარჯნოდა.

ასეთი ვასაკვირველი გულ-ცივობა და უდავინაო წინ-დაუხედაობა პირველი მავალით არ არის ჩვენს ქვეყანაში ყველგან და ტყლისშიაც. ამოდენა ექიმები ჰყავს ტყლისსა და არა მარტო ღარიბს კაცს უნდა ეშინოდეს სიკვდილისა უწამლობით, არამედ შედლებულსაც უნდა ეფერებოდეს, რომ გაკვირვებაში ექიმს ვერას გნით ვერ შემოვიყვანს სახლში და უწამლოდ დაძლევეს სულს. ამას განა მტერ განმწარნა უნდა-ღა!..

* ჩვენ ამას წინადაც ვამოცხადებდით, რომ სომხების ენაზე გამოვიდოდა დაბეჭდილი წიგნი, რომელშიაც მოქცეულია სამხედრო ბევრის წესდება, ესლა ჩვენ შეიკრეთ, რომ განწარნავე პაქეთ ქართულ ენაზედაც ვადათარგმნონ ის ნაწილი ამ წესდებისა, რომელიც შეეხება ზოგად კანონებსა და კერძოდ კაცისის მიკერძოთ. მით უფრო საჭიროა და გამოსადეგი იქნება ამ განწარნების აღსრულება, რომ განმომეცვლებს სწავლიან არა მარტო ვადათარგმნა წესდებისა, არამედ უნდათ უკველივე მუშობი, საცა-კი გაუყვებარი რამ მჭებდებთ, ახსნან და განმარტან მადბოთ ერთი.

* 24 ივლისს ჩვენ მოგვივიდა შემდეგი აზრება: ელისაბედის ქუჩაზე დილის 7 საათზე შევიწმენი, რომ მიირმინავის სახლის ზემო სართული-დამ, რომლის შუა სართულში სამკურნალო იყო, ბოლი გამოდიოდა. თეთი სახლი დაკეტული იყო. მდგომარეობა,

რომც, რომ შეიგინავის თავი მაშინ, როდესაც ყოველსავე განსაკუთრულ შუკვებს, ყოველივე ადურებს... დასასრულ, მინდოდა ვამეგერო, როგორ შეიგინავო დედაჩემსა თავი და არ წაიბოროტებო. დედაჩემმა ღლითს მშობლის ხატს შეხედა და წყნარად მითხრა:

— წარედ შევიღობოთ, შვილო ჩემო! მე არ შემიცოდავს და არც შენ შესცოდებ. თქვენცა ნურასხედის ნუ წახვალთ ნურც პარკებსა, ნიცკასა და ნურც შილინგფურსტსა, ფრანჩესკო, — ნურსად წახვალთ იქ, საცა მე ექიმებიცა გხოვთ, გეხევენებით, გავიწყობთ...

განვარტობა ჩემს წერილს. აი, ვინამეთ ეს საწინელი და საკვირველი ჩემსა და დედაჩემს შორის მომხდარი აზრები და ავლდებო, თითქოს ეს იყოს ესლა ვანაზის დედაჩემს თავისი საიდუმლოც; წამოვდები, ვაგინარ-გამოვიგონ, შემდეგ ვილოცე და ლოცვით დავიმედიე ამომგადარი გული. საზოგადოდ, დედ-კაცის ქალებს ბევრს ვაგაწავლიან სახლეთა წერილს, ხოლო იმა-კი ვაგაწავლიან, თითქოს საწინელი რამე მოვალეობა, ან თანამდებობა იყოს; მაშინ-როდესაც საწინელი რამე დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანისათვის, ისეთი, რომ

ვაგარდ ხოსროვი, რომელიც გამო-მძიებულად იმყოფება, სახაბულოდ ყოვილა წასული ქალაქიდან. სახლს ვარაულობდა თურმე ერთი მუშა კრუე, რომელიც ღამე მოდიოდა და დილით აღზე მიდიოდა სამუშაოდ. მოვიდა ცეცხლის-მკარბელი რაში, ვასტე-ხევის კარები და წახსეს, რომ ადგილი და კამოლი თითქმის სრულიად დაშვარაყო. ცეცხლი ვაგაქრეს. სახლის პატრონს უთქვამს, რომ სახლი სახეც იყო ნი-თებითა და აღარა სიანს-რაო. კამო-ღამე ასი თემანი მქონდა, ხალხი-ბიცი იყო; თუთუო ვაუქურდავით სახლი და მერე ცეცხლი წუთკლები-თა. ამბობენ, რომ ზარალი 25 ათას მანათლვე მტერია. ამ საქმის გამო ვამოძიებთა დანიშნული.

* ქუთაისიდან იწერებინან: დღეს, რადგანაც მოსამზადებელი კლასები განაწილებისა და პრაგმატიზმის სრულ-ლებით დახურეს, მიღებულა. ხ. ნუკ-ლეზი, მმართველი ქუთაისის საქალ-გაყო პეტრე-პავლეს ორ-კლასიანის სკოლისა, მოამადეს სექტემბრიდან მო-წყობა ორათე ქების ენაწილებს მი-სამზადებლად განაწილის და პრაგმა-ტიზმის პირველ კლასებში მისაღებად. ამისთანვე ბან ქუთაისის გუბერნიის საგრა სასწავლებლების დირექტორს ნება დაურთავს იმავ სკოლისათვის სა-რეპეტიტო ვაკევილებსა.

მივლეს ქუთაისში ეს ერთადე-ნი სკოლა, რომელიც აწავლდეს ყმა-ვილებს განაწილის და პრაგმატიზმის პირველ კლასებში მისაღებად და თან-დაც სარეპეტიტო ვაკევილებში მარ-ტოკა ამ სკოლაში არის, სასურველია, რომ მოსამზადებელი კლასები სხვებზეც ბევრმა ვამართან ქუთაის-ში, რადგან ემსარდელი ვაკევილები მდგომარეობა ენაწილებისა მოითხოვს მრავალს გამოცდის პედაგოგსა.

* ქუთაისიდანვე იწერებინან: ორ-შაბათს, 20 ივლისს, სოფ. ეწერში იყო დღეობა: კლიობა. ამ დღეობაზეცა. მიქელაძემ მოკლა გლეხი მუნვე-ლია და ვარდა ამისა, ოთხი კაცი და-

აღზრდას საფუძვლად და საძირკვლად ყოველითის საწინაწინებო უნდა ედ-გეს. საწინაწინებო მშენებლობა... ხო-ლო იქნება თქვენ ურწმუნო ხართ. მაგრამ კმაია: იმ დამინდელმა ღო-ცვამ სრულმები შემოვიდა და ესლა დამშვიდებული ვარ. დამშვიდებული ვარ და მიიტ, როცა ეუკვირდები ჩემს თავს, ესლა, რა-კი ყველაფერი გათავებული და დაბოლოებულია კიდევ; მაინც გხოვთ, ფრანჩესკო, არსად შეხვედით, სულ ნუ დაინე-სებებით. მე ვერ დავინახეთ ისე, რომ თოთოლამა და კანკალმა არ ამიტა-ნოს და არ ვფრანო, რომ მე თქვენე ვართ. თუ დავინახეთ, უკან გამოვიყვი-რებო, უკან დავდევნებოთ, ასე მანე-რია ბედად, ასეთი ხედვრი მხედა. ვაქართი ჩემთვის, ფრანჩესკო. მე დე-რჩემის თავი და ღამე არ მაქვს, რომის ძალი შევიგინავო. დედაჩემს არ უნდოდა და არც შესცოდა; მე — შე-ცოდავ. რა ძნელი ამისი თქმა ახალგაზრდა-ქალწულ ქალისათვის! რა დიდ სირცხვილია! იუქოთ, წარმო-იღებოთ, ჩვენ, ქალებს, საზოგადოება ისე ვევიტყობის, თითქო ჩვენი მოვლე-ობა უსათუოდ ვაგაწმებოთ მიყვები, თავდაქრულიან, გულ-ცივები, ზრდილო-ბიანი და მართებულნი; ჩვენ ყველა ისე ვევიტყობს, როგორც პაგარა, ოპ, ლმერთო, რატომ თქვენც იმის-

ქრა ჩხუბში ისე მივიმედ, რომ ძნელია მათი მარჩენა.

* შორაბნის მარჩენა ვეწერენ: ძირითადი სადგურთან მდებარე სო-ფელი აუზარა ცეცხლის შროშის თე-მის სამამასხლოსო. რკინიგზისათვის ახლო მდებარეა ხელს უწყობს აპო-რეტებს თავიანთ ნაწარმების ვასე-ღაში; თანაც სოფ. აუზარსთან მო-აქეთ ხოლმე შვი-კვა, რომელსაც აუარებები ეწოდებინან სადგურზე, და აქედანაც პრჩებინან საქმეა ფულსა. ასე რომ, მდებარეობა სხვა სოფლები-თა, აუზარსაქმეა კეთილ-დღეობაშია ქობებით, ამ სოფელს წინადასკუთა-რი სკოლა ჰქონდა საკუთარს შერო-ბაში და მასწავლებელს წელწელში აძლევდა 225 მანათლ. კარგა ხანი, რაც ეს სკოლა, რადაც უბრალო მი-ღების გამო, დაიკვტა, აუარულად ახლო-მახლო სოფელზე მავებითა საუ-ბელირებო. ესლა, უყვანსეულ იგიე-ზისი დროს, სასოფლო სკოლათა დი-რექტორსა ბანმა ლევიცა აღუთქვა ერთს მასწავლებელს, რომ აუარე-რისე ვაგამართონო სოფელ აუარში სკოლა და შეენ იქ ვადავყენარო.

* დ. ხონიდან ჩვენი კორრეს-პონდენტი ვეკატობინებს, რომ იქ თქმის ყოველ კვირა მმართველი ლა-ტარების; ლატარიაში ჩაადგენენ უბ-რალო რამე ნითვის და ათუჯე მტეს ფას-კი ამოიღებენ ხოლმე. ამაში მო-ნაწილეობას იღებს თითქმის მთელი აუარული ახალგაზრდა, რადგანაც ცე-ცხლისათვის მისდევს დიარა, მუსიკა, ეკ-ვათაში და სხვა მრავალი მზარე-ლებიანი. მხოლოდ ცუდი ის არის, რომ ლატარიაში ვამართებოთ ახ-სოეთ მარტო თავიანთი მე, სა-კუთარი მოგება და სარგებლობა სხვა-კი არაფერია, ძირედი კარგი და სა-ქებურეც იქნებოდეს, ამოდეს ახლო-გაზრდას ის მაინც მოეჭებინან, რომ ლატარიაში შესასვლილად მეთუ-და ნაწილი „წერა-კითხვის ვამარტე-ვებელ საზოგადოების“ სახარებ-ლოდ ვადავგებინებინაო.

თანა არა ხართ, როგორც ყველა ისინი, რომელნიც თანაშობენ, ცხე-ნით დაქობან, იქინან, დროს ატარებენ და მზარელებენ, აი, რო-გორც ჩემი მამა, ვერდინან დი-ნე-როლი! მე ჩქარა დაგივიწყებდით, ჩქარა ამოვიღებდით გულიდან. ან თუ არა და, სულ არ მემეცხვარდებო-დი, სულ არ მომიწონებდით... თქვენ, ვიცი, მადლს იხვებთ და არა-სად წახვალთ იქ, საცა მე ექიმებიცა. მე თქვენ ძლიერი მიყვარხართ, ისე ძლიერ, რომ ერთს თქვენს შემოზე-ღავს შეუძლიან მთელი ჩემი სიცოც-ხლე მოსწავლეთა. ნუ დამწევენებით... დღეს შუა-ღამის ვაგინან-წერის ვა-მო საქალაქო ვამგებობაში უნდა წა-ვიდეთ, საღამოს 9 საათზე კიდევ წა. ავეუსტას ეკლესიაში და ათუჯე-კი — პროტესტანტურში. არსად ამა-ვინახეთ. წაიღეთ მაკერეზოსა, ნიცკა-ში, შინ შევიტყობით, რაც გინდთ, ისაქებნით, ოღონდ თვალეთა-კი ნუ მე-ჩვენებთ. დავინახეთ თუ არა, სიხ-არული ამიტაცებს და სისურვებ შე-მოვარდებით, ასეც ვაგინან ალია-კითხი და 10—15 კვირა ამის გამო-ვაგაბარებდებო... მშვილობით, ფრან-ჩესკო. რად მითხარბოთ, რომ მიყვი-რარო. იქნება თქვენ არა ვითქვამთ-არა და დამეწმარებო? ოპ, თქვენ ხმა-ი თქვენი ხმა რომ ვაგივარბო, სამოთხი-

* ამასთან, იმავ კორრესპონდე-ნტის სიტყვით, იმერთში ძვირად მო-ინახება ღამა, რომ იმერთი ვანათ-ლებული ახალგაზრდა ჰქვანდეს, როგორც ზანსა, სადაც ვანსაკურე-ბით ამ სახაბულოდ იმავა მათმა რი-მისა, რადგანაც წელს ბლომად ვე-წევა სტუდენტობა სულის მოსარბუნე-ბოლად და მა-ლიონის შესაკრებად, დიდი დავალება იქნება აუარე მო-სწავლეთაგან ჩვენდამი, თუ მიღებენ თავის-თავზედ მკითრედენ შრომას და ვამართებენ წარმოდენას საზოგა-დოების საკეთილო საქმისათვის, ძირ-ედი დავილი მოსახერხებელი არის წარმოვლენის ვანახობა, რადგანაც ნაკლებობა არ ექნებათ ქალებისა, და კაცები ხომ ასობით მოიპოვება. ხალხი მრავალი დაესწრობა და სახ-ელი მზამზარებელია. ერთის სიტყვით, ყოველივე მზად არის, თუ სურვილი იქნას! ყველა აუარულია მჭედეს, თუ რა ვაკირებაშია დღეს, ჩვენის დაუ-დევრობით და გულ-ცივობით, ჩვენ-თვისვე მშრომელი და მოღვაწე წე-რა-კითხვის ვამარტელებელი საზო-გადოება. მშენებლისაგან ყველა რი-ვანად დაქმნება და ვანსაკურეობით-კი დაბა ხონის რეტელიგენცია, რად-განაც მისთვის უფრო ადვილია ეს საქმეო.

* საფ. ვაზა-ჯინიშიდან ვეკატ-ობინებენ, რომ 19 ივლისს ვან-სესხებელ-მშენებელ აშხანავობის კრე-ბლა იყო მოწვეული კომისიისგან, რომ-ლისათვის თავისი ვანახობა, ორის თვის წინად დანიშნულ იყო კომისია, რომ ვანახობა აშხანავობის ვამართა მო-ქმენებოდა, რადგანც მრავალს უანართას სწამებდნენ მათ. ვიდრე კომისია ვა-ნიხილვად ვამართა მოქმედებს, ბან-კი ყოველივე წარმოება შეჩერებულ იქნას. კომისიამ ორ თვეზედ მეტი ვანაგრობა თავის მინდობილების აღ-სრულება, ესლა-კი მოღო ბოლო ამ ვანაწებულ საქმეს და კომისიამ ვანაწებულსა კრებს, რომ წესდების წინააღმდეგი მოქმედება ბლომად ჩა-

დგან ვოჯარებში ვამოგვევით... ეს სიტყვები ღეთის-გეობაა. თქვენ მუ-დარწმუნო, ფრანჩესკო, სიცოცხლე-დაწმუნებელი ვარ, რომ თქვენ მი-თხარბოთ: მთავარხარა. მშვილობით, მშვილობით! უკანასკნელად ვაწე-ვა-სათხარისი ქალის სახელს. ამ წერი-ლის შემდეგ პირველსვე წერილს თა-ვიდ ფონ-შილინგფურსტის მეუღლე უნდა მოვარყო... რა უხედური ვარ! მშვილობით, მშვილობით!

დაბეჭდილი

(მოწერილი აზრები)

სოფ. დიდი-ჯინიში (ქუთაისის მარჯვენა, 21 ივლისი. ამ სოფელს მესო-ბრება რიგებით მანამა მოკრე ვაგინი უქმარავს; ამ თვეებზე 900 კომპლანდნ. გლეხის სასოგადოებისათვის აქ აღსკ-ბაის კოთაღ-ერთი სასოფლო სკოლა, რომელსე იტყვს 70 მასწავლეს და 40 — 50 სწავლის მსურველ-კამაის უქმნ-ვე ვანსისის უქმნაობას ვამო. ამ და-ბრუნებულთა ხოდაობას ვურადღებს მა-კვან ორის წლის წინად; ვაქმნის ჰქვე-მოქმედებს თავადას აღესასდრე მერმას ძე მსეიმი და იქისნა თავის ხარეთი-განსნა მოკრე სკოლისა, რთა შეხედა-სნა ვაგან განმავრავს უქმნებისა მო-რეგვად სწავლის მსურველი ხადა. იან რატარისის წესით შესრულდა ოქმი, რომელით ვადავგებულად ვადავს თავის თავს წადას განმავრავსაში ექნა მოკრე სკოლის მასწავლებლისთვის ყოველ წლე-ბით სამას-სამასი მანათი. ამ სამაგადო-თა საქმიანობის დიდი მადლობა შესწირას მთავრობამ თავის, მაგრამ სა-ქმე უკვლამ დატარადა. ნოტარუსში დასტავებული ბარბა ვარდენის სა-სოგადოების დასასასხელებად, საწვავ-ლობა ამ ჰქვე-მოქმედების აუხსნა ხადას მომთავრებულ-შემავალმა ბანმა დორთ-ქიმიანი, მაგრამ, — ვასე უხედურებას და უქმნებას! — სახლამ უარ-გყო ეს კეთილი-საქმე და მადლობის მთავრად სურვე-საქმესა ასეთსა სამაგადოთა საქმიან-ობა-განსას. დახს, საწმენარ ამავა იყო ეს უარის ყოფი, მაგრამ განს რატარ მოს-და ესა? ნუ თუ მთავად სასოგადოებას ესე უეწმუნობა, მეტყვეს მითხარებო. არა, პატარა! ყოველ სასოგადოე-ბა ვამოვრევა ხოლმე თავსევე სელ-ადე-ბული ვაგინ; ანავითარს კეთილს საქმეს!

ღან ფრანჩესკო დიდის ყურადღე-ბითა კითხვობად ამ ვამართე წე-რილის. სასწავლ არაფერი დავტყობარ. შეხედა წერილად ნაწილს წერილის, ვაგინა და ზარი დაწკარავნო. მასხური. შემოვიდა. — მარტოვე უთხარბოთ, რომ თო-რმეტის საათის ნახევარზედ სულმე ვამომხადალს. თორმეტს საათზედ ერთს ალაგას ვარ წასახვალე. ფრანჩესკო ვკლავ შეხედა ვერც-ხლის ტახას, რომელსედაც ორიც სხვა წერილი იყო, კლავ ცნობის-მოყვარე-ობით ვასინჯა პატარა პაციის საღარბა-ზო ბარათით, მაგრამ თავი შეიგინავო და არ განსნა. თავადა ისე ვიკრე წე-რილი აიღო და განსნა. ეს წერილიც გრძელი იყო, წერილის და ვაკურლის ინგლისურის ხელით ნაწერი. ორანი (შემდეგი იქნება)

